

Asia: VN/25733/2021

Luonnos Suomen digitaaliseksi kompassiksi

1. Kompassin tarkoitus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Opetusalan ammattijärjestö OAJ kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta digitaaliseksi kompassiksi.

Digitaalinen kompassi on kattava ja toimiva katsaus digitalisaation kokonaiskuvaksi ja tavoitteiksi digitalisaatiokehityksen johtamiseksi. OAJ kiittää sitä, että kompassissa korostetaan osaamisen merkitystä onnistuneelle digitalisaation hyödyntämiselle ja kiinnittää lausunnossaan huomiota etenkin tähän kokonaisuuteen.

OAJ haluaa myös kiittää luonnoksessa kuvattuja arvoja, joiden nojalla digitalisaatiota halutaan edistää. Myös OAJ haluaa edistää taloudellisesti ja ekologisesti kestävää, turvallista ja ihmisläheistä, avointa ja läpinäkyvää digitalisaatiota.

2. Haasteet ja mahdollisuudet

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Luonnoksessa on tunnistettu keskeiset haasteet ja mahdollisuudet. Niissä osaamista korostetaan etenkin huippuosaamiseen liittyvän pullonkaulan näkökulmasta. OAJ haluaa korostaa, että mahdollisesti ulkomailta saapuvan osaamisen lisäksi, tämä huippuosaaminen rakentuu pitkällisesti koko koulutuksen ketjussa. Vain varmistamalla kaikille hyvä digitaalinen perusosaaminen, voidaan mahdollistaa tämänkaltaisen huippuosaamisen rakentuminen. Tätä näkökulmaa tulisi luonnoksessa vahvistaa.

Digitaalista perusosaamista kuvataan aivan oikein kansalaistaitona, joka on edellytys osallisuuteen ja aktiiviseen kansalaisuuteen alati digitalisoituvassa yhteiskunnassa. Vaikka suomalaisten yleinen digiosaaminen on kansainvälisesti kohtalaisen hyvällä tasolla, vaihtelee se suuresti. Mitä pidemmälle

digitalisaatio etenee, sitä suuremmaksi kasvaa kuilu siihen tarvittavia taitoja omaavien ja osaamattomien välille. Digiosaamisen vahvistamista onkin aktiivisesti tehtävä osana jatkuvaa oppimista, etenkin huomioiden ne erityisryhmät, joilla tässä osaamisessa on puutteita.

OAJ korostaa, että kattava digitaalinen perusosaaminen on myös ratkaiseva tekijä kokonaisvaltaisen, yhteiskunnan digitaalisen turvallisuuden ja kestävyysmuodostumisessa.

3. Tavoitteet

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Osaamisen osa-alue on hyvä ja kattava keskittyen digitaalisiin perustaitoihin, yhteiskunnan digitaaliseen sivistykseen ja syvempään digitaaliseen huippuosaamiseen ja tutkimukseen.

Näitä tavoitteita on pilkottu osa-alueisiin, jotka ovat konkreettisia. Digitaalisen osaamisen kehittämisen osalta on kuitenkin keskeinen puute se, ettei tämän osaamisen edistämistä Suomessa ohjata valtakunnallisesti. Tämä oli mm. keskeinen tulos aiheetta selvittäneessä Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomuksessa 7/2019. Tämän osaamisen edistäminen, kuten digitalisaation edistäminen koulutussektorilla edellyttäisi kansallisen strategian laatimista oppimisen digitalisaatiolle. Tämä toimenpide tulee ehdottomasti mainita myös digikompassissa.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

OAJ kannattaa luonnoksen tavoitetta ihmiskeskeisistä digitaalisista julkisista palveluista. Tavoitteena on oltava yhteensopivuus, luotettavuus sekä helppous kaikkien käyttäjien, myös julkisten palveluiden henkilöstön näkökulmasta. Ratkaisuisissa, joissa hyödynnetään tekoälyä, on algoritmien toimintaa voitava arvioida läpinäkyvästi ja palvelun käyttäjiä koskeva päätöksenteko (esim. koulutuksessa opiskelijavalinnat ja arviointi) on pysytettävä oikeusturvan näkökulmasta edelleen siihen koulutetun ammattilaisen vastuulla.

4. Avaintulokset

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Kuvatut avaintulokset ovat oleellisia ja myös kunnianhimoisia. On kuitenkin selvää, ettei näiden tavoitteiden toteutuminen onnistu ilman riittäviä panostuksia resursseihin ja kehittämisen ohjaamista valtakunnallisesti laadittavalla strategialla.

Avaintuloksissa mainitaan, että "Digitaaliset oppimisympäristöt ja pedagogiset toimintamallit mahdollistavat osaamisen joustavan kehittämisen, tarvittaessa ajasta ja paikasta riippumatta." Näin toki on, mutta ajasta ja paikasta riippumattomaan etäoppimiseen liittyy myös merkittäviä huolenaiheita, jotka on huomioitava opetusta järjestettäessä. Ottaen huomioon korona-aikana saadut dramaattiset tulokset etäopetuksen vaikutuksista eri ikäisten oppijoiden hyvinvointiin, oppimiseen yms., ei aikaan ja paikkaan sitomatonta oppimista voida pitää ainakaan itse tarkoituksena. Siksi tavoitetta tulee muotoilla siten, että näitä mahdollisuuksia selvitetään, samalla huolehtien oppimisen laadusta ja eri ikäisten oppijoiden oikeudesta oppimista ja hyvinvointia tukevaan kohtaamiseen ja vuorovaikutukseen.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

Kasvatus ja koulutuspalvelut ovat avainpalvelu, joilla varmistetaan kansallinen digitaalinen osaaminen. Siksi osana digitaalisten infrastruktuurien kehittämistä tulisi omana ohjelmanaan kansallisesti tukea ja varmistaa koulutussektorin digitaalisen infrastruktuurin yhdenvertaisuus (mm. oppilaiden ja opiskelijoiden käytössä olevat digilaitteet) koko maassa.

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

-

5. Mittarit

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Myös mittareissa tulisi olla ensimmäisenä oppimisen digitalisaation kansallisen strategian laadinta. Siihen pohjautuen myös muita tavoitteita olisi edistettävä.

Nyt mittareissa on 3. "Koulutukseen on erilaisia toteuttamistapoja". Kuten edellä lausunnossa on todettu, ei tämä voi olla itse tarkoitus. Tavoitteena tulisi olla, että koulutuksen etätoteutuksiin on kehitetty laadukkaita toteuttamistapoja.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

-

6. Tuloksellisuuden seuranta ja yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Osaamisen kehittämisen osalta lausunnossamme on esitetty oppimisen digitalisaation kansallisen strategian laadintaa. Tämän strategian tulisi ohjata digiosaamiseen liittyvää kehittämistä kokonaisuutena ja tämän kehittämisen arviointia.

7. Muut huomiot digikompassiluonnoksesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Salo Jaakko
Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry